

A technológiai környezet változása lehetőség és eszköz is egyben

XV. Könyvtári Nap az ELTE-n

Idén tizenötödik alkalommal rendezték meg a Trefort-kertben a Könyvtári Napot. Hogyan látja, mennyiben változott az esemény az évek során, milyen újításokat vezettek be az idei rendezvény kapcsán?

Az első Könyvtári Napot azzal a céllal szerveztük meg, hogy a hallgatókat közelebb hozzuk a könyvtárakhoz, a könyvtárakat pedig a hallgatókhoz. Az eredeti cél az volt, hogy mivel az egyetemi oktatás első heteiben a hallgatóknak be kell iratkozni könyvtárakba, ezt egy helyen tudják megtenni. Budapest kiemelten sok országosan is jelentős szakkönyvtárral rendelkezik, így a kiállítói kínálat már a kezdetektől több mint 10 gyűjtemény volt. 2009 óta természetesen voltak változások. Jó pár éve a könyvtárakon kívül megjelentek más kiállítók is, levéltárak, kiadók, kutatóintézetek, valamint egy-egy évben vidéki könyvtárak is jelen voltak. Nagy újításokat az utóbbi időben már nem hajtottunk

vége, a bevált receptet alkalmazzuk. Szerencsére a rendezvényt már ismerik a kiállítók, és várják a hallgatók is.

A kitelepülő könyvtárak milyen szolgáltatásokat mutattak be a hallgatóknak? Mely szolgáltatások bizonyultak a legnépszerűbbnek az elmúlt években?

Általában három nagyobb szolgáltatás közül válogatnak a kiállítók. Egyrészt mindenki készül bemutatkozással, kutatási profiljának vagy gyűjteményének és katalógusának érdekes prezentálásával. Másrészt a kiállítók vagy beiratkozási, vagy előzetes regisztrációs lehetőséget biztosítanak a későbbi beiratkozásra. Harmadrészt adatbázisokat prezentálnak, utóbbi helyét egyre inkább veszi át a fölőpéldányok árusítása vagy szabadon történő elviteli lehetőségének biztosítása. Ez mindegyik kiállító számára értelmezhető keret. A beiratkozások kiállítóként eltérő nagyságúak, van olyan

A Magyar Információtudományi Alapítvány az ELTE Egyetemi Könyvtárral és Levéltárral kooperálva immár tizenötödik alkalommal rendezte meg a fővárosi felsőoktatási intézményekbe idén felvételt nyert első-, illetve felsőbb éves hallgatók és doktoranduszok számára a Könyvtári Napot. A kitelepülő könyvtárak, levéltárak bemutathatták szolgáltatásaikat, árulhatták köteteiket, illetve beiratkozásra is biztosítottak lehetőséget. A jubileumi esemény kapcsán **dr. Nemes Lászlóval**, a Magyar Információtudományi Alapítvány kuratóriumi elnökével beszélgettünk.

gyűjtemény, ahol ez 30 körül mozog, és van, ahol ez több száz főt jelent. De ezeket mindenki sikerként éli meg, mert saját viszonyítási rendszerében ez minden évben kiemelkedő szám.

Mit gondol, a digitális korszak hogyan befolyásolta a könyvtárak szerepét a felsőoktatási hallgatók és kutatók életében?

Mennyire fontos még a fizikai jelenlét?

Az egyetemisták egyre több digitálisan elérhető forrást használnak, ugyanakkor e téren – magam is oktatóként – óriási eltéréseket tapasztalok. Pont a disszertációm írása során készült könyvtár-főigazgatói interjúk mutattak arra rá, hogy az egyetemi könyvtárak folyamatosan új szolgáltatásokat keresnek, a megújulás szükséges, de a hagyományos, jelenléti szolgáltatások nem tűnnek el, van rájuk igény, azokat is meg kell újítani, különlegessé tenni.

A megújulás tehát nem egyenlő az analóg szolgáltatás digitálisra cserélésével.

A könyvtár egy helyszín, ahol kutatni, tanulni, folyóirat-adatbázisokat elérni éppen úgy lehet, mint papíralapú dokumentumokat igénybe venni. A Könyvtári Nap is annak köszönheti létezését, hogy van igény

a fizikai könyvtárhasználatra, ez persze változik, érezzük a résztvevők számán. Míg a 2010-es évek közepén 1500 fő körüli résztvevő volt a kiállításon, ez a Covid előtti évben már „csak” körülbelül 1300 fő körül járt, a pandémia utáni beesést követően tavaly, illetve idén nagyjából 1000-1100 fő körül stabilizálódott.

A könyvtárak mellett a levéltárak is jelen vannak a rendezvényen. Mennyire tudják megszólítani a levéltárak a fiatalabb korosztályt, és milyen lehetőségeket kínálnak számukra?

Amikor kinyitottuk a lehetőséget, az első pár alkalommal több levéltár jelentkezett, amelyek közül az utóbbi években Budapest Főváros Levéltára lett az állandó résztvevő. A beiratkozás és kutatási rendszerük teljesen eltér a könyvtárakétól, így e rendezvényen megjelenni számukra egy extra bemutatkozási lehetőség, amelyet láthatóan évről évre ki szeretnének használni.

Ön szerint milyen kihívások elé néznek a könyvtárak és levéltárak a jövőben, különösen a gyorsan változó technológiai környezetben? A Magyar Információtudományi Alapítvány hogyan tudja támogatni az intézmények felkészültségét?

A technológiai környezet változását én lehetőségnek és eszköznek tartom. Az igazi kihívás az alacsony információs műveltséggel rendelkezők digitális térben történő egyre nagyobb arányú mozgása. Az információs műveltség megszerzésére a középiskola általában nem biztosít teret és módot – tisztelet a kevés kivételnek –, az egyetemek szakjainak sem ez áll a fókuszában. Így egyre többször fordul elő, hogy a hiteles közgyűjteményi, illetve szakmai forrásokat nem is akarják elérni, hiszen a keresőmotorok mindig tengernyi válaszlehetőséget adnak. Ehhez érkezik az AI, a mesterséges intelligencia jelentette kihívás, amely az elmúlt két-három évben az egyetemi mindennapok részévé vált. Az egyetemek feladata, hogy megtanítsa a hallgatót a tudatos és kritikus információfogyasztásra és tudás megszerzésére. A Könyvtári Nap ebben segít. A Magyar Információtudományi Alapítványnak ez a legnagyobb, de nem az egyetlen rendezvénye, bár kétségtelen, hogy közvetlen könyvtárakat, levéltárakat ez céloz meg egyedül. Alapító okiratunk

szerint célunk megvalósítása érdekében a szakemberek képzésének támogatása jegyében évekig segítettük az ELTE Könyvtártudományi Tanszékét infrastrukturális fejlesztésekkel. Az utóbbi években pedig az évente megrendezett BOBCATSSS nemzetközi konferencián való magyar hallgatói jelenléte támogatjuk. Ugyanakkor jelen vagyunk a Fenntartható Fejlődés Tanácsában is, ahol pedig a fenntarthatóság kérdésének kulturális oldalára, az információs műveltség fontosságára hívjuk fel a döntéshozók figyelmét.

Idén doktori fokozatot szerzett az ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola Könyvtártudományi Doktori Programján.

Értekezésében a hazai felsőoktatási intézmények és a magánszféra közötti együttműködés információáramlási rendszerét vizsgálta. Milyen főbb következtetésekre jutott, amelyek relevánsak lehetnek lapunk olvasóinak?

Az egyik következtetésem az volt, hogy a felsőoktatási intézmények bölcsész-, illetve humántudományi képzései és a magánszféra között is léteznek ismerettranszfer-folyamatok. Ezek tudatos menedzselésével a képzésben is megjelenhetnek olyan elemek, amelyek közvetlenül erősítik a végzettség munkaelektori lehetőségeit. A Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kara és a Debreceni Business Service Centers Kerekasztal együttműködése erre kiváló, hazánkban egyedül példát. Bár lenne több helyen hasonló és működőképes kezdeményezés! A nagy kérdés számomra az volt, hogy a cégek igénybe veszik-e az egyetemeken felhalmozott, nem direkt a képzésben elérhető humántudományi tudást. Itt viszont a mindegyik szereplőcsoporthoz megköszönve készült interjúk egybehangzóan azt mutatták, hogy nem. Meglátásom szerint e téren alapvetően nagy lehetőségek lennének, akár csak az egyetemi innovációs és fejlesztési folyamatok intézményi szintű átlátásával, valamint az egyetemi könyvtárak ebbe történő bevonásával. Az egyetemi innovációk eredményeit pedig sokkal tudatosabban lenne érdemes a képzésbe visszaforgatni, ezáltal az egyetem kutatási funkciója erősebben tudná az oktatási funkciót támogatni.

Szűts Etele

„az egyetemi könyvtárak folyamatosan új szolgáltatásokat keresnek, a megújulás szükséges, de a hagyományos, jelenléti szolgáltatások nem tűnnek el, van rájuk igény, azokat is meg kell újítani, különlegessé tenni”